

חולין קא

משה שווערד

מקורות שאין איסור חל על איסור

א. פירוש הרא"ש על נזיר דף ד/א

ואיבעית אימא ר"ש לית ליה איסור חל על איסור פר"ת ומשכר יתירא שמעינן ליה [1] דנזיר ששתה יין ב"ה אין חייב משום י"ה דלא אתי איסור י"ה וחיילא איסור נזיר. ומהכא יליף ר"ש בכל דוכתא דאין איסור חל על איסור דהכי משמע פשטא דקרא מיין ושכר יזיר ה"ק משום נזיר חייב על יין ושכר ולא משום איסור אחר דלא אתי איסור אחר וחייל עלויה. [2] וקשה דבפ' כל הבשר דריש שמואל דאין איסור חל על איסור מקרא דומתו בו כי יהללוהו ודריש הכא מיין ושכר דגבי נזיר חל איסור על איסור דאם אמר שבועה שלא אשתה יין ואמר הריני נזיר אתיא נזירות וחיילא אשבועה ולוקה שנים דהכי משמע פשטא דקרא:

• תוספות על סנהדרין דף פג/ב

פרט לזו שמחוללת ועומדת. תימה דבפ' השוחט והמעלה (זבחים ד' קו.) פליגי במתניתין ר' יוסי הגלילי ורבנן בטמא שאכל קדש טמא דר' יוסי הגלילי פוטר שלא אכל אלא דבר טמא אמרו לו אף טמא שאכל את הטמא כיון שנגע בו טימאהו והשתא תיקשי להו תרומה אלא על כרחיך בשתחב לו חבירו הכא נמי נימא הכי וי"ל דרבנן הוו ידעי דר' יוסי הגלילי לא איירי בתחב לו חבירו (וס"ד) דמשכחת לה בתרומה שלא הוכשרה או נילושה במי פירות אי נמי כגון שנשטא הגוף ואח"כ נשטאת התרומה כדאמר התם בגמרא ובפרק גיד הנשה (חולין ד' קא. ושם) גבי קדש וקרא דפטר במחוללת בשנשטאת תחלה וילפינן מינה בעלמא דאין איסור חל על איסור ומאן דאית ליה איסור חל על איסור יאמר דשאני התם דגלי קרא וכן משמע בפרק כל הבשר (שם ד' קיג: ושם):

ב. ספר מנחת חינוך - מצוה קצ - אות ו

ואני מסופק אי בבן נח שייך ג"כ אין איסור חל על איסור, ונפקא מינה לפי מה שכתב הר"מ בפ"י ממלכים ה"א דבשוגג גמור אף בן נח פטור ורק באומר מותר חייב, א"כ בדין אם בן נח נולד מאנוסת אביו, ואחר זה נשא אביו אותה והבן בא עליה בשגגת אם והזיד באשת אב, ועל אשת אב גם כן בן נח מצווה, עיין ר"מ פ"ט ממלכים הל' ה' אם חייב מיתה על אשת אב. אם אין איסור חל על איסור כמו בישראל א"כ לא חל איסור אשת אב, וכגון דלית ליה אחים מן האב דליהוי איסור מוסיף דשאר קרובים לגבי בן נח שריא, או דבבן נח לא שייך דין זה ואיסור חל על איסור גבי בן נח, א"כ חייב משום אשת אב. [3] ונראה דאין חילוק בזה לבין ישראל, דכמו גבי ישראל לא ילפינן זה מקרא רק סברא כמה פעמים בש"ס [שבועות כ"א ע"ב] דכיון דמושבוע ועומד הוא אין חל עליו עוד איסור, א"כ גבי בן נח נמי אין איסור חל על איסור אם לא כולל ומוסיף, כמו בישראל:

אין איסור חל על איסור

ג. ספר בית הלוי ח"א - סימן מד

יחקור דהא דקיי"ל דאין איסור חל על איסור אי הוי רק לענין חיוב אבל לענין איסור חל או לא:

• עוד עיין במראה מקומות לדף לג ביבמות

=====

1. תוספות מסכת חולין דף קא עמוד א ד"ה איסור כולל

איסור כולל באיסור חמור אית ליה - הא דאמרינן בפ' אמרו לו (כריתות יד.) אקדשה מגו דאיתוסף בה איסור הנאה לא נקט לשון איתוסף משום דחשיב בכך איסור מוסיף דהא קרי ליה הכא איסור כולל אלא כלומר איתוסף בה חומרא זו ואין לומר דאיסור כולל דקאמר הכא לאו דוקא אלא איסור הנאה חשיב איסור מוסיף כיון דמעיקרא הוה שרי בהנאה דאם כן אדמייתי הכא רבי יוסי הגלילי דלא שמעינן אלא דלית ליה איסור כולל באיסור קל אבל הא דאית ליה באיסור חמור לא אשכחן אלא מסברא אמרינן דאית ליה משום דלא שמעינן ליה

דפליג כי היכי דשמעינן ליה לרבי שמעון גבי האוכל נבלה ב"ה הוה ליה לאתויי רבי יוסי דאית ליה בפרק ד' אחין (יבמות לב.) אשת איש ונעשית חמותו נידון משום אשת איש דלית ליה איסור כולל ואמרין דמודה רבי יוסי באיסור מוסיף ועוד אי איסור הנאה איסור מוסיף הוא מאי פריך בסמוך ורבי יוסי הגלילי נהי דאיסור כולל לית ליה יבא איסור חמור ויחול על איסור קל ודילמא לית ליה איסור כולל אפילו באיסור חמור ואיסור מוסיף אית ליה אלא ודאי איסור הנאה לא חשיב איסור מוסיף אלא איסור חמור בעלמא וכן צריך לפרש בסוף פרק כל הבשר (לקמן קיג:) גבי הא דפריך וסבר שמואל איסור חל על איסור.

• משנה מסכת כרתות פרק ג

יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ארבע חטאות ואשם אחד, טמא שאכל את החלב, והיה נותר, מן מקדשים, וביום הכפורים. רבי מאיר אומר, אם היתה שבת והוציאו (בפיו), חייב. אמרו לו, אינו מן השם:

• רע"ב על מסכת כרתות פרק ג משנה ד

ואשם אחד - אשם מעילות על שנהנה מן ההקדש בשוגג. ואף זה איסור מוסיף, דאתוסף איסורא על חפצא, דקודם דהקדישה היה חילב זה אסור בהנאה, חל עליו נמי להתחייב באכילתו משום נהנה מן ההקדש:

2. רמב"ם יד החזקה הלכות מאכלות אסורות פרק טו

(יז) שאר איסורין שבתורה כולן כגון בשר שקצים ורמשים וחלב ודם וכיוצא בהן שיעורן בששים כיצד כזית חלב כליות שנפל לתוך ששים כזית מחלב האליה הכל מותר נפל לפחות מששים הכל אסור וכן אם נפל כשעורה חלב צריך שיהיה שם כמו ששים שעורה וכן בשאר אסורין וכן שומן של גיד הנשה שנפל לקדרה של בשר משערין אותו בששים ואין שומן הגיד מן המנין ואע"פ ששומן גיד הנשה מדבריהם כמו שביארנו הואיל וגיד הנשה בריה בפני עצמה החמירו בו באיסורי תורה והגיד עצמו אין משערין בו ואינו אוסר שאין בגידים בנותן טעם:

3. רמב"ם יד החזקה הלכות מאכלות אסורות פרק ח

(ו) האוכל גיד הנשה של נבילה או של טרפה או של עולה חייב שתים מתוך שנכלל באיסור שאר גופה שהיה מותר נכלל גם הגיד ונוסף עליו איסור אחר:

4. כסף משנה על הלכות מאכלות אסורות פרק ח הלכה ו

האוכל גיד הנשה של נבילה וכו' או של עולה חייב שתים וכו'. כתוב בתשובות הרשב"א הקושיא דמוכח בפ' גיד הנשה (דף פ"ט ע"ב) דלמ"ד אין בגידין בנותן טעם אין איסור מוקדשין נוהג בו ושכן פסק הרמב"ם ובאוכל גיד הנשה דעולה פסק דחייב שתים ומאן דמחייב שתים ע"כ אית ליה יש בגידין בנ"ט וקשיא דידיה אדידיה גם איני יודע דרכו בזה:

5. דף על הדף מסכת חולין דף קא עמוד א

בגמ': האוכל גה"נ של בהמה טמאה, ר"י מחייב שתים ור"ש פוטר וכו'. הנה הרמב"ם פסק דאוכל גה"נ של נבילה ושל עולה חייב שתים, ואמנם באוכל גה"נ מבהמה טמאה פסק דפטור לגמרי, דגה"נ אינו נאסר בטמאה, כיון דבשרו אסור, ומצד טמאה ג"כ פטור כיון דאין בגידין בנ"ט, ואין הגידין מכלל הבשר, ותמהו עליו כל הפוסקים, הא כיון דס"ל אין בגידין בנ"ט א"כ אמאי מחייב באוכל גה"נ של נבלה ושל עולה משום נבילה ומשום עולה. וכתב השער המלך (פ"ח דמאכלות אסורות) לתרץ הדברים ותו"ד, דהרמב"ם ז"ל ס"ל דוודאי ר"י ס"ל באוכל גידי טמא ונבילה דלא מיקרי בשר ולא מיחייב משום טמאה ונבילה, אלא דוקא באוכל גה"נ של נבילה הוא דס"ל דחייב שתים, משום דכיון דרחמנא אחשבה לגה"נ אוכל לעבור עליו משום נבילה, ומעתה א"ש הא דר"מ ז"ל פסק דהאוכל גה"נ של טמאה פטור לגמרי כר"ש, דהתם משום דאגיד לא מיחייב דבעי בשרו מותר, א"כ לא חשיבא אכילה, כיון דאין בגידין בנ"ט, וליכא טעמא דרחמנא אחשבה לאכילה, אלו תוכן דה"ק. וכבר השתמשו בסברא זו כל האחרונים, אלא שהגאון מנ"ח ז"ל (מצוה רפ"א) כתב לאותה סברא באופן אחר, דלא משום דהתורה אחשבה לאכילה הוי אכילה לענין נבילה ג"כ, אלא משום דהוא בעצמו כשאכלו אחשבה לאכילה עיין שם בפלפולו.

והנה האחרונים ז"ל תירצו דהרמב"ם ז"ל
 אע"פ שפסק דאין צגידין צני"ט
 ומש"ה אינו לוקה משום בהמה עמאה
 [באוכל גיב"ג של בהמה עמאה] מ"מ
 פסק שם פ"ח ה"ו דבאוכל גיב"ג של נבילה
 לוקה שחיס ע"ש הרי מבואר דסובר דיש
 צגיד"ג איסור נבילה ושייך שפיר לומר
 כשהותרה נבילה כו' [אולם גוף הדין תמוה
 מאד דאחרי שפסק דאצ"ג צני"ט ומה"ט
 אין צו איסור עמאה משום דעץ בעלמא
 הוא, למה יתחייב משום נבילה ור"מ דמחייב
 צגיד"ג של נבילה משום נבילה בחולין דק"א
 וריב"ג דמחייב צגיד"ג של עולה לכאורה
 ע"כ ז"ל דסברי יש צגידין צני"ט וחייב נמי
 משום עמאה צגיד"ג של עמאה, [ותירצו
 האחרונים ז"ל דעת הרמב"ם ז"ל הוא
 דאע"פ דאין צגידין צני"ט ולא מחשב אכילה
 לגבי איסור עמאה היינו דוקא בעמאה
 דליכא בה איסור גיב"ג דנחמט מקרא,
 אבל בנבלת בהמה טהורה אחרי דליכא
 איסור גיב"ג ורחמנא חייבי אע"פ דעץ
 הוא מ"מ כיון דאחשבי רחמנא אכילה חייב
 נמי לאיסור נבילה דהא רחמנא קריי אכילה
 עיין כ"ז בשעה"מ פ"ח ממאכ"א ובכר"פ
 סי' ס"ה באורך.

והנה יש לחקור בהא דלמד"א אצ"ג צני"ט
 פטור לאיסור עמאה, אי הוא משום
 דבאמת שפיר מחשב אכילה שרי עכ"פ
 טעם קלוש יש צו כמ"ש הרשב"א ז"ל בחולין
 דף ל"ב סד"ה הא דאריי צר שמואל כו'
 דהא לא יחלקו במיאות אלא דנחלקו חכמים
 אי אותו טעם קלוש תורת טעם עליו אי
 לא, וא"כ י"ל דלכו"ע איכא שם אכילה
 עליו, אלא דנחלקו אי איכא תורת צער

עליו דלמד"א אין צגידין צני"ט קסבר דלאו
 צער הוא ורחמנא לא אסרה משום עמאה
 אלא צער, אבל אכילה שפיר מיקרי, אבל
 י"ל דאין משגיחין כלל על שם צער דהכל
 בכלל עמאה אלא דטעמא דמד"א אצ"ג
 צני"ט ופטור הוא משום דלאו אכילה מקרי
 ואינו אסור משום עמאה אלא אכילה, ואם
 נאמר דפטורא דאצ"ג צני"ט משום דלא צער
 הוא ופטור אע"פ שיטנו בכלל אכילה א"כ
 אין מקום כלל לסברת האחרונים ז"ל לומר
 דחייב צגיד"ג של נבילה משום דאחשבי
 רחמנא גבי איסור גיד, דהא איסור גיב"ג
 אינו מטעם שם צער דאדרבא מטעם שם
 גיד הוא דאסור ואיך יאסור משום זה
 באיסור נבילה והא לא אחשבי רחמנא
 צער לגבי איסור גיב"ג, אולם אם נאמר
 דכל טעמא דאצ"ג צני"ט היינו משום שטי"ז
 אינו נחשב בכלל "אכילה" שפיר י"ל דצגיד"ג
 של נבילה כיון דרחמנא קריי אכילה לגבי
 איסור גיב"ג, אכילה היא, וממילא חייב נמי
 משום נבילה דעלם שם נבילה איכא צגיד
 אלא דכשאוכלה אין זה אכילה אלא בליעה,
 וצגיד"ג של נבילה הא אחשבי רחמנא אכילה,
 ומבואר דאין מקום לסברת האחרונים ז"ל
 לחייב גיב"ג של נבילה מטעם אחשבי א"כ
 נאמר דבלא"ה איכא עליו שם נבילה ורק
 מחסרון שם אכילה הוא דבאנו לפוטרו ע"י
 סברת אין צגידין צנות טעם, ואכא שפיר
 מהני סברת רחמנא אחשבי וכמשנ"ת.

ולכארי נפק"מ רבתי איכא דאי גידין בכלל
 נבילה ורק מטעם חסרון שם אכילה
 מיפטור א"כ כ"ז לענין איסור אכילה אבל
 לענין עומאת נבילה ראוי לומר דשפיר
 מטמא דהא נבילה היא אבל אי גיד אינו
 בכלל נבילה ה"ה נמי דאינו בעומאת נבילה,
 ומדתן ר"פ בעור והרובע דגידין אינם
 מטמאין עומאת נבילה מוכח דבעלם אינו
 נבילה כלל וא"כ יקשה מה יועיל הא
 דאחשבי רחמנא אכילה דמ"מ אין זה נבילה,
 וחי אפשר לומר דעומאת נבילה תלוי בדבר

7. ספר שערים מצויינים בהלכה

רבי יוסי הגלילי היא. הקשה רש"י (ע"ב ד"ה ור' יוסי) אמאי לא מוקמין כר"ש דלית

ליה איסור כולל, דקסבר [כריתות כג.] האוכל נבלה ביוהכ"פ פטור משום יוהכ"פ, דההיא איסור חמור הוא ולא מחייב ביה, ובריטב"א כתב דרש"י לא דק, דבלא"ה נמי לא מתוקמי כר"ש, דהא ס"ל שאין בגידין בנ"ט ואין בו משום איסור שור הנסקל ולא איסור נבלה. ובראש יוסף תירץ לפי מה שכתב הרמב"ם (מאכ"א פ"ח ה"ו) דהאוכל גיד הנשה של נבילה או טרפה או עולה חייב שתיים, אע"ג דאין בגידין בנותן טעם כמש"כ שם (פט"ו הי"ז) והטעם הואיל ואחשביה רחמנא לאכילת גיד לכן חייב עליו משום נבילה או עולה, וע"כ לא פטר ר"ש אלא בטמאה דפטור על גיד משום מי שגידו אסור ובשרו מותר, ה"ה דאין מחייב על טמאה אבל על נבילה חייב שתיים, א"כ אפשר שרש"י סובר כוותיה.

8. רש"י על חולין דף קא/ב

שבת היא לה' - בשבת בראשית כתיב דמשמע שאם בא איסור אחר עמה יתחייב על שמה בפני עצמה כדכתיב היא וכן גבי יום הכפורים כתיב הוא והני איסור בת אחת ננינהו דהא בהדי הדדי אתו כשקדש היום מיהו אי אמרת בשלמא אית ליה לרבי יוסי הגלילי באיסור כולל או מוסיף דחיילי אשאר איסורין איכא למימר מש"ה מתחייב אתרווייהו דהא אי נמי הוה אפשר דקדמיה חד לחבריה הוה אתי חבריה וחייל עליה דשבת לגבי יוה"כ איסור מוסיף הוא דאי הוה יוה"כ קדים הוה חייב על זדון מלאכה כרת וכי אתי שבת איתוסף ביה מיתת ב"ד ויוה"כ לגבי שבת איסור כולל דשבת אסורה במלאכה ומותר באכילה מיגו דאיתסר באכילה משום יום הכפורים איתסר ליה נמי מלאכה משום יום הכפורים אלא אי אמרת באיסור כולל ואיסור מוסיף לא חיילי כי אתו אהדדי אמאי חיילי תרווייהו:

9. חדושי הריטב"א מסכת חולין דף קא עמוד ב

ותמהני על הקושיא הזאת דהא רבא היינו מאי דקשיא ליה על אביי ורב יצחק וכולה סוגיין, דהיאך אפשר דרבי יוסי בשבת וביום הכפורים אינו מחייב אלא אחת, דהא על כרחך איסור בת אחת הוא ולא אשכחן ליה לרבי יוסי דפטר באיסור בת אחת, ואפשר שרבינו ז"ל כך אומר דהא מסתמא שנויא דשנינן לעיל מרבא גופיה הוא וכדאמרינן בריש שמעתינן אמר רבא רבי יוסי הגלילי היא, ואם איתא דמתרצינן דשבת ויום הכפורים איסור כולל חשיב משום דשבת קדים, היכי פריך רבא גופיה על ר"י סוף סוף תרווייהו בהדי הדדי קאתו, דהא על כרחך לפום שנויא דשניא לרבי יוסי הגלילי לא חשיב איסור בת אחת, כך יש ליישב פרש"י ז"ל וכן הוא בתוספות.

10. מהר"ץ חיות מסכת חולין דף קא עמוד ב

גמרא א"ל רבא סוף סוף תרווייהו בהדי הדדי קאתי. נ"ב לשיטת הטור והט"ז או"ח הל' יו"כ סי' תר"ח דדוקא תוספת יום כפור בין לענין אכילה בין לענין מלאכה הוא דאורייתא אבל תוספת שבת אינו רק מדרבנן. וא"כ היכי קאמרינן כאן בפשיטות תרווייהו בהדי הדדי קאתי הרי יו"כ קדים לבא מן קדושת שבת וצע"ג:

11. ספר שערים מצויינים בהלכה

שם ע"כ הזיד בשבת ושגג ביוה"כ פטור. הקשו בתוס' והא לר"ע נמי פטור, דהא אינו שב מידיעתו דמזיד הוא על השבת דחמיר דבסקילה, ותירצו דאפ"ה חמיר ליה יוה"כ לפי שהוא יום כפרה וסליחה. וכלב אריה מתרץ דנהי דאיסור שבת בעצמו ברצונו לעבור, אבל על שני איסורים אין רצונו לעבור, ולענין יוה"כ מחזקין ליה בחזקת כשרות ואמרינן דלא ניחא ליה לעבור על איסור יוה"כ. ועי' בתוס' מס' שבת (סט. ד"ה אלא) שכתבו כעין זה דאם היה יודע שחייב כרת עם הקרבן היה שב.

12. ספר שערים מצויינים בהלכה

אלא אמר רבא שמדא הוה. פרש"י וגזרו שלא לעשות יום הכפורים. ועי' בשו"ת הרשב"א (סי' צג) שמפרש הא דאמרו במדרש (משלי ט-ב) אמר רבי אף יוה"כ פ אינו בטל לעולם שנא' (אחרי טז-לד) "והיתה זאת לכם לחקת עולם", שכל המועדים לא הבטיח עליהם השי"ת שלא יגרום החטא ביטולם באחד מן הזמנים, וכמו שכתוב (איכה ד-ו) "שכח ה' בציון מועד ושבת" כו' וכן יוה"כ פ הבטחה שתהיה לחקת עולם, שהיום יכפר ואפילו לא ישמרוהו, ודעת רבי במדרש כדעתו בגמ' [עי' שבעות יג.] יוה"כ פ מכפר בין על השבים בין על שאינם שבים.

13. רש"י על חולין דף קא/ב

ושלחו מתם יום הכפורים דהאידינא שבתא הוא - עשו יום הכפורים בשבת אע"פ שאינו חל להיות בו כדי שלא תשתכח תורת יוה"כ והאויבים לא יבינו בו משום דבכל שבת נמי לא עבדי מלאכה ואההוא יוה"כ קאמר רב יצחק דאם שגג בו והזיד בשבת פטור דהא לאו יום הכפורים הוא ואין שגגתו שגגה:

14. חי' ריטב"א [קוק]

בו מלאכה פטור משום יוה"כ. /והקשו בתו' ⁸⁵³ האין אפשר שבטלו יוה"כ בשעת גזירה, הא בשעת גזירה, אפילו אערקת' דמסני' יהרג ואל יעבור ⁸⁵⁴, ושלל בשעת גזירה נמי בפרהסיא יהרוג ⁸⁵⁵ ואל יעבור ⁸⁵⁶, והא פרהסיא הוי, דהיכי דמי פרהסיא י' בני אדם ⁸⁵⁴, ונ"ל דהא לא קשיא דקידוש חדשים דב"ד עשה הוא ⁸⁵⁷, ועל עשה יעבור ואל יהרוג ⁸⁵⁵ כדפרישנא בכמה דוכתי ⁸⁵⁸, אא"כ למידת חסידות הוא כההיא דמצינו בסוגיא דש"ס ⁸⁵⁹. ואפשר דהכי גזרו א"ה לב"ד שלא לקדשו דאין כאן יוה"כ ודו"ק ⁸⁶⁰.

אלא אמר רבא גזירה הוי ⁸⁵¹. פירש"י ⁸⁵² ז"ל לפי שיטתו דאדרב יצחק קאי, וקאמר רבא דהא דרב יצחק לאו אדרבי יוסי הגלילי קאי, ומ"ד בה לדברי ר"י הגלילי למאי דאפכן לא היו דברים מעולם. אלא הא דרב יצחק בשעת גזירה היו שגזרו שלא לעשות יוה"כ, ולא עשה באותו שנה יוה"כ בעשור, וקבעוה בשבת ואע"פ שאינו בעשור וכדי שלא תשתכח תורת יוה"כ, והאויבים לא יכירו בו משום דכל שבת לא עבדי מלאכה. ועל יוה"כ של אותו שנה שלחו מתם שהעושה

למיתה. ועיי' לח"מ שם שם' דגם במ"ע חייב למסור
 א"ע. (860) עיי' בכלי חמדה ריש פ' בא שהק' ע"ד
 רבינו כיצד כ' דאם לא קדשוהו ביד אין כאן יוהכ"פ.
 הא קיי"ל כר"א בר' צדוק דאית לי' בר"ה כד, א דאם
 לא נראה החודש בזמנו אין מקדשין אותו והריהו
 מעובר שכבר קידשוהו שמים. וכ"פ הרמב"ם בפ"ב
 מהל' קדוה"ח ה"ח. וא"כ גם אם היתה גזירה ולא
 קדשוהו, הריהו מעובר דקידשוהו שמים ויוהכ"פ חל
 ממילא. וכן הק' בדגל ראובן ח"ב סי' יג, עיי"ש מש"כ
 בזה. ונת' הכלי חמדה בשם הרב מויעראשוב ז"ל
 עפי"מ שכ' התוס' בסנהדרין י, ב ד"ה שכבר, דבי"ד
 של מעלה מקדשין ביום ל"א כיון דיודעים ודאי
 דהיום יקבע כר"ה. ומשמע דזה רק בזמן שבי"ד של
 מטה יכולים ורוצים לקבוע היום ר"ה. אבל במקום
 שאין בי"ד של מטה קובעים אותו, כגון בזמן גזירה
 וכד', אז אין בי"ד של מעלה מקדשין אותו כלל. וזוהי
 כוונת ד' רבינו שממילא לא חל כלל יוהכ"פ.
 861 ל"מ. 862 סה. ב. 863 שם. 864 לפנינו:
 שבתא הוא. 865 עיי' דק"ס.

בענין איסור ב"א. 850 סד"ה והתניא. 851 לפנינו:
 שמדא הוה. 852 בד"ה אלא ובר"ה ושלחו.
 853 ל"מ. ועיי' בתוס' שבת מט, ב ד"ה נטלם
 שהק' כן על אלישע בעל כנפים אמאי נטל התפילין
 מראשו הא הו"ל שעת גזירה וכו'. 854 סנהדרין
 עד, ב. 855 צ"ל: יהרג. 856 שם, ע"א.
 857 שבת עה, א; ר"ה כב, א. וכ"כ הרמב"ם בפ"א
 מהל' קדוה"ח ה"ז ובסה"מ מ"ע קנג. 858 כ"כ
 רבינו בחי' לשבת מט, א בשם הרמב"ן וסיים שם:
 „ובמסכת סנהדרין הארכתי בזה בס"ד", ולא זכינו
 לאורם של חי' רבינו לסנהדרין. וכ"ה בחי' הרמב"ן,
 הרשב"א ובר"ן שם. ועיי' בפ"י הרמב"ן עה"ת שמות
 כ, ו. 859 שם. וכ"כ כל הראשונים הנ"ל, וכ"ה
 שי' התוס' בע"ז כו, ב ד"ה יכול. [אמנם הרמב"ם
 בפ"ה מהל' יסוה"ת ה"ד כ' וז"ל: „כל מי שנאמר בו
 יעבור ואל יהרג ונהרג ולא עבר הרי זה מתחייב
 בנפשו". משמע שאין לו להחמיר ע"ע גם ממידת
 חסידות. אלא שהכס"מ שם הביא ד' הנמוק"י בסנהדרין
 שם שגם לשי' זו אם הוא אדם גדול וחסיד יר"ש
 יוראה שהדור פרוץ רשאי לקדש את ה' ולמסור א"ע

15. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף קא עמוד ב

אלא אמר רבא שמדא הוה וכו'. פי' שלקחו איזו שהיא שבת (אף פ' בלק וכדו') ונהגו בו דין יוהכ"פ [ואף התענו
 בו], והעכו"ם לא הכירו במה שלא עשו מלאכה שנוהגים בזה משום יוהכ"פ. והק' הריטב"א דהיאך אפשר שחללו
 יוה"כ בשעת גזירה, הא בשעת גזירה אפי' אערקתא דמסאני יהרג ואל יעבור. ותי' דקידוש חדשים דב"ד עשה
 הוא, ואי"ז עבירה בקום ועשה, ועל עשה יעבור ואל יהרג, (מלבד יוצא מן הכלל כדמצינו באלישע גבי הגזירה
 על תפילין דכיון דהוי גדול הדור מסר נפשו ונכנס לסכנה לקדש ש"ש). וצ"ע, דמאי אהנו דלא קדשו החודש,
 הא מ"מ יחול יוה"כ, דהא אם לא קדשוהו בזמנו - הרי כבר קדשוהו שמים. ומהריטב"א משמע דלא הי' יוה"כ.
 וצ"ל להריטב"א (דס"ל דהגזירה היה בביטול קידוש החודש) דהגזירה היתה בא"י שלא לקדש החודש, וקידשו
 רק בצניעא, ואולם לא יכלו לשלוח לפרסם לבני הגולה מפני הגזירה, והם לא ידעו אימת ר"ה ויוה"כ וכו', ולא
 הי' זה ספק על יום - יומיים, כי הגזירה נמשכה זמן רב, ונתבלבל הכל. ולכן עשו כן רק שלא תשתכח תורת
 יוהכ"פ.

16. ספר שערים מצויינים בהלכה

ושלחו מתם דיומא דכפורי דהא שתא שבתא
 הוא. פרש"י עשו יוהכ"פ בשבת
 אע"פ שאינו חל להיות בו כו'. ועל יוהכ"פ
 של אותו שנה שלחו מתם שהעושה בו
 מלאכה פטור משום יוהכ"פ. הקשה הריטב"א
 האין אפשר שבטלו יוהכ"פ בשעת הגזירה,
 הא בשעת גזירה אפילו אערקתא דמסאני יהרג
 ואל יעבור כדאיתא במס' סנהדרין (עד:).
 ותירץ כיון דקידוש החדשים דב"ד עשה הוא
 [עיי' רמב"ם קדוה"ת פ"א ה"ז] ועל עשה
 יעבור ואל יהרג וכו'. והטעם לזה ראיתי

בשו"ת שואל ומשיב (מהד"ק ח"ג סי' קעט)
 דאינו מחויב למסור עצמו על עשה משום
 דמ"ע יכול לקיים בצנעה, משא"כ לא תעשה
 שמאנסים אותו לעבור, וגם דניאל לא מסר
 עצמו בפרהסיא רק שהיה עובר ה' בביתו, ואף
 שראו אותו מ"מ הוא לא אמר בפירוש
 שיתפלל לה' בפרהסיא. ועיי"ש שהקשה

שלטון חז"ל על הטבע

עד כאן נתבאר שחז"ל קבלו את הכח להיות בעלים על התורה, לקבוע פסק הלכה, להחליט מה נחשב תורת אמת, ולשלוט על הזמן ועל

יט. במסכת חולין (ק"א) דנה הגמ' בדברי רבי יוסי הגלילי, באחד שהזיד בחילול שבת ושגג באיסור יוה"כ ביוה"כ שחל להיות בשבת חייב משום שבת ופטור משום יוה"כ. וביאר שם רבא שדברי רבי יוסי הגלילי נאמרו בשעת השמד, שגזרה המלכות שלא ישבתו ממלאכה ביוה"כ, ועל כן קבעו חכמים שינהגו את יוה"כ בשבת בכדי שלא תדע המלכות ששובתים ממלאכה מחמת יוה"כ, ודווקא באופן זה סובר רבי יוסי הגלילי שהעובר פטור מחטאת על שגגת יוה"כ.

ויש להקשות, היאך יתכן לומר, ואפילו בסלקא דעתך, שיהיה חייב העובר חטאת עבור שגגת יוה"כ, והלא אין יום זה י' תשרי ואין יום זה באמת יוה"כ אלא שקבעו החכמים יום זה כזכר ליום הכיפורים, וכפי שפירש רש"י שם. וי"ל שהיה צד לומר שמכיון שקבעו החכמים את יום זה ליוה"כ, הרי שאם היה עושה בו מלאכה יש לחייבו חטאת, כיון שיש כח ביד חז"ל לקבוע את יוה"כ אפי' אם אינו בי' תשרי. ומסקנת הגמ' היא, שאע"פ שיש לחז"ל את הכח לעשות כן, מ"מ בפועל לא עשו יום זה ליוה"כ ממש, אלא רק כזכר ליוה"כ וע"כ אינו חייב חטאת.

ואף ענייני עונשין של בית דין של מעלה כמו כרת נקבעים על ידי הכרעת בית דין של מטה. ועיין בהערות למסכת יומא (פ"א) להגרי"ש אלישיב זצ"ל שביאר, שאף לגבי עונש כרת שהוא נידון אך ורק בבית דין של מעלה, מתקבלת הכרעת בית דין של מטה, ואם פטרו אדם בבית דין של מטה מעונש כרת ע"פ הכללים שהתורה נדרשת בהם כמו אין עונשין מן הדין וכדומה, הרי שבית דין של מעלה מקבלים את הכרעת בית דין של מטה ופוטרים את האדם מעונש כרת.

18. תוספות רא"ש על חולין דף קא/ב

לאחר מעשה הואי. פי' לאחר אותו מעשה שנאבק עמו לזמן מרובה בבואו מפדן ארם והב"ה קראו ישראל והא דקאמר לעיל לא נקראו בני ישראל אלא עד סיני היינו לענין מצות, ופריך מההיא שעתא דוישאו בני ישראל ליתסר ומשני ההיא שעתא לאו שעת מעשה דנשיית הגיד הוה ולא שעת מתן תורה הוה, ול"ג מההיא מעשה ליתסר דמשמע לאחר מעשה דנשיית הגיד דומיא דאחר מעשה הוה דקאי אנשיית גיד, ואף אם נפרש דלאחר מעשה הוה קאי אברכה שברכו הב"ה וקראו ישראל וכן מההיא מעשה ליתסר אכתי לא הוו תרויהו כמו לאו שעת מעשה הוה דקאי אנשיית גיד, הילכך גרסי' מההיא שעתא ולא פריך דליתסר משעה שנקראו בני ישראל דאכתי לא אשכחן שנקראו בניו בני ישראל דדילמא לא נקראו אלא בני יעקב עד עומד לפני הר סיני. וקשה לי היכי מצי לאקשווי דמוישאו בני ישראל את אביהם ליתסרו בני ישראל בגיד הנשה והלא זה הפסוק כתבו משה כשכתב התורה ומה ידעו בני יעקב שעתיד משה לכותבו, הלכך נראה לפרש מההוא מעשה שברכו המקום וקראו ישראל:

19. ספר שערים מצויינים בהלכה

מתיב רבא וישאו בני ישראל את יעקב אביהם". יש לדקדק למה לא הקשה רבא מהא דנאמר מקודם דכתיב (מקץ מב-ה) "ויבאו בני" לשבור בתוך הבאים", וכן הקשה בנמוקי הגרי"ב והניח בצ"ע, והיה יכול נמי להקשות מהא דכתיב (ויגש מה-כא) "ויעשו כן בני וגו'", וראיתי בתפארת יעקב שמפרש דשם זה בני" שנכתב בתורה "דבר אל בני", אין הכוונה בנים של ישראל, רק כל האומה נקראת ישראל והכוונה בנים שהם ישראל, אבל בני יעקב היינו בנים של יעקב, ומקשה רבא מוישאו בני" את יעקב אביהם, דמכלהו בני" הכתובים מקודם לא מצי להקשות, דיש לפרש בנים של ישראל כיון שאביהם כבר נקרא ישראל, אבל כאן אי אפשר לפרש שנשאו בנים של ישראל יעקב אביהם, ועכ"פ לא הו"ל לכתוב רק שנשאו בנים של ישראל את אביהם, וע"כ דשם העצם שלהם הוא בני ישראל וכו'.

20. חתם סופר מסכת חולין דף קא עמוד ב

ולא נקראו ב"י אלא בסיני וכו' יש להסביר לכאורה דבני ישראל יש לפרש על ב' ענינים. י"ל בנים של ישראל סבא. וי"ל בני הישרים ישרי אל כמו בני אל חי וההיפוך בנים משחיתים ובודאי אם כוונת הקרא בנים של ישראל זה יצדק אפי' קודם סיני אך יען כתיב בקרא ע"כ לא יאכלו ב"י וכו' אשר נגע בכף ירך יעקב היתכן שקורא אותם בנים של ישראל וקורא האב בשם יעקב בכף ירך יעקב אע"כ הכוונה בני ישרים ישרי אל וזה לא נקרא אלא בסיני. ואף על גב דכתיב בחד קרא נבלה עשה בישראל לשכב את בת יעקב כבר פ' רמב"ן נבלה עשה באיש גדול הנקרא ישראל ששרה עם אלקים ואנשים לשכב את בתו כאלו היא בת יעקב הדיוט בעלמא. אבל הכא לא יתכן שבפסוק א' יקראם בניו של ישראל ואת עצמו תיאר בשם יעקב. ופריך ש"ס מוישאו ב"י את יעקב אביהם נמי כתיב בחד קרא בני ישראל ויעקב אביהם וע"כ ישראל אהבנים קאי ועדיין לא קרבנו לפני הר סיני. ולפ"ז לא א"ש קצת תי' ש"ס לאחר מעשה דמה יועיל אשר ברכו הי"ת עכ"פ הם לא נקראו ישרים עד סיני ויש לדחוק בזה. אבל ק' דלמא משו"ה כתיב אשר נגע בכף ירך יעקב דבשעת נגיעה בכף הירך עדיין לא נקרא ישראל וצ"ע:

21. בן יהוידע על חולין דף קא/ב

מתיב רבא וישאו בני ישראל את יעקב אביהם. מקשים אמאי לא הביא פסוק דקדים בפ' מקץ [מ"ב ה'] ויבואו בני ישראל לשבור בתוך הבאים. ונ"ל בס"ד כי ממה שקורא אותם הכתוב בני ישראל אין הוכחה כלום, יען כי מאחר שיעקב אבינו ע"ה נקרא בשם יעקב ונקרא בשם ישראל והם בניו באמת, לכן פעמים קורא אותם בשם בני יעקב ופעמים קורא אותם בשם בני ישראל, ואין להוכיח מזה שבא ללמדנו שיש להם דין ישראל באותו זמן, אך רבא מקשי מהאי קרא של וישאו בני ישראל את יעקב אביהם דהוא לשון יתר כיון דכתיב ויקם יעקב מבאר שבע הוה ליה למימר וישאו בניו אותו ואת טפם, ולמה הוצרך לומר וישאו בני ישראל, ולמה אמר את יעקב אביהם, מאחר דהזכיר שמו בראשית הפסוק וביה משתעי קרא, לכן יש לדון ולומר שאמר בני ישראל ללמד שבאותו זמן היה להם דין ישדאל שנוהג בהם דין גיד הנשה שנזכר על שם יעקב, דכתיב על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה אשר על כף הירך כי נגע בכף ירך יעקב, ולכן אמר בני ישראל ואמר את

יעקב אביהם אף על גב דלא אצטריך להזכיר שמות אלו כאן ללמד דין זה. ועוד נראה בחר רבא להביא פסוק זה משום דבתחלתו ובסופו נקיט שם יעקב ובאמצע נקיט ישראל, אלא ודאי נראה דבא ללמדנו דהוה להו דין ישראל:

22. דף על הדף מסכת חולין דף קא עמוד ב

בגמ': מתיב רבא, וישאו בני ישראל את יעקב אביהם וכו'.
הנה הגמ' כאן רוצה לומר שעם ישראל נקרא בני ישראל רק ממעמד הר סיני (ובכך נדחים דברי רבי יהודה ש"על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה" נאמר בפרשת גיד הנשה ליעקב). על כך מקשה הגמרא, הרי מצינו שנקראו בני ישראל גם קודם לכן, בפרשת ויגש: "וישאו בני ישראל את יעקב אביהם".

והקשה הגאון האדר"ת זצ"ל בספרו סדר פרשיות (פר' תולדות) שיכולה היתה הגמרא להקשות קושיא זו מקודם בפרשת מקץ - "ויבואו בני ישראל", שגם שם נקראים בני יעקב "בני ישראל". ומתרץ, על פי מה שלמדנו במדרש (ב"ר ס"ג ב') שיצחק נקרא ישראל, ניתן לומר שבפרשת מקץ "בני ישראל" פירושו בני יצחק, ולא ניתן להקשות מכך, ולכן מוכרחים להקשות מהפסוק בויגש "וישאו בני ישראל את יעקב אביהם", שם לא נוכל לומר שבני ישראל הם בני יצחק, כי יעקב מועט מהם, שכתבו שנשאו את יעקב, ומכאן מוכח שבני ישראל הם בני יעקב בלבד. ולכן הקשתה הגמרא רק מפסוק זה, ולא מהפסוק המוקדם יותר.

=====

הוספה לפרק גיד הנשה

על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה אשר על כף הירך עד היום הזה כי נגע בכף ירך יעקב בגיד

משה שווערד

1. רשב"ם על בראשית פרק לב פסוק לג

על כן לא יאכלו - לזכרון גבורתו של יעקב ונס שעשה לו הקב"ה שלא מת:

2. רבי יוסף בכור שור על בראשית פרק לב פסוק לג

על כן לא יאכלו בני ישראל - להיות להם לזכרון כי אביהם נלחם עם המלאך ולא יכול לו, ולכך נגע בכף ירכו במקום שגיד הנשה שם, והוא זכרון כבוד וגדולה:

3. רד"ק על בראשית פרק לב פסוק לג

על כן לא יאכלו בני ישראל, בני יעקב אסרוהו על עצמן לכבוד אביהם שלקה בו והם צוו לבניהם, (כמצות יהונדב בן רכב לבניו שלא ישתו יין (ירמיה לה, ו), ונאסר להם ולבניהם ולבני בניהם עד עולם וכתבו משה רבינו בתורה על פי ה', אבל לפירוש רבותינו ז"ל (חולין ק, ב) בסיני נצטוו וכתבה במקומו להודיע הטעם שנאסר בעבורו.

4. פירוש הרא"ש על בראשית פרק לב פסוק לג

על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה. פי' על שהניחוהו לילך יחיד ונכשל בדבריו והפסידו אותו מאכל טוב לדור דורים להיות להם למזכרת עון:

5. מושב זקנים על בראשית פרק לב פסוק לג

על כן לא יאכלו כו'. מן הדין יש לקונסם שהניחו אביהם יחיד. והק' הר' ר' ישעייה א"כ לא נאכל בהם העינים שלקה בהם יצחק, וצ"ע. על כן לא יאכלו כו'. תימה כיון שנתרפא יעקב, למה לא הותר לאכלו, וי"ל בשביל אהבתו נזהרו על כך, משל למה הדבר דומה למי שניזוק בדבר אחד, אף אם יתרפא אומר לבניו הזהרו על זה הנזק שלא תזוקו, כדרך שהזקתי אני, על כן ישראל מעצמם קבלו עליהם שלא לאכלו, והיינו דמתרגם אונקלוס על כן לא אכלי מעצמן היו נזהרין מלאכול בשביל אהבת יעקב. ד"א כאדם שמתענה באותו יום שמת אביו. ד"א לא יאכלו בני ישראל. כדי שיזכירו את הנס.

6. דעת זקנים מבעלי התוספות על בראשית פרק לב פסוק לג

על כן לא יאכלו בני ישראל - ע"כ לזכרון הנס שניצל יעקב מן המלאך שלא נגע אלא בכף ירכו ולא הרגו משל לאדם שהוא חש בראשו תמיד או בלבו ומקבל עליו שלא לאכול עוד מן הראש או מן הלב כדי שיהיה לו רפואה. ד"א ע"כ שעשו בני ישראל שלא כהוגן שהניחוהו ללכת יחיד ולא עשו לו לוייה והוזק על ידם בגיד הנשה לכך אסר להם הקב"ה גיד הנשה כדי שיהיו זהירין במצות לוייה משם ואילך ולכך הזהיר יעקב ללות את יוסף בנו כששלחו אל אחיו:

7. שפתי כהן על בראשית פרק לב פסוק לג

על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה. מצאתי כתוב כי שס"ה גידים יש באדם וכל אחד שולט יומו וגיד הנשה שולט יום תשעה באב לכך נחרב הבית בראשונה ובשניה בתשעה באב נגד שני גידים של ימין ושל שמאל שהלכה כחכמים שאמרו נוהג בשניהם, ולזה אנו מתעניין בו בחמישה עיניים להתיש כוחו וכל האוכלו כאילו לא התענה תשעה באב, וכל האוכל בתשעה באב כאילו אכל גיד הנשה, ונותן לו כח לקטרג ולשלוט ביומו ולזה מתעניין בעיניו שלא להניח לו שום כח עד כאן. ומה שנגע באותו מקום הוא מפני שאחזו בערלה ומצאו מהול לכך

לא יכול לו ויגע בכף ירכו לפי שנשא שתי אחיות, כאומרם ז"ל (מגילה י"ג.) אין האשה מתקנאת אלא בירך חברתה, ולזה אמר ויגע בכף ירך יעקב, וחזר ואמר כי נגע בכף ירך יעקב לומר שנגעו בשתי אחיות...

8. מליבים על בראשית פרק לב פסוק לג

על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה. אחר כי בשר הבע"ח הנאכל מתהפך לבשר האדם הנזון, וע"כ הזהיר מאכילת הטמאים ושקצים, כי בזה יקנה האוכל טבע הדורס והאכזריות, ע"כ אחר שראו כי נגע בכף ירך יעקב, שבגיד הזה צרורה התאווה והחומריות, עד שאף יעקב שנפרד מכל גשמיותו לא נפרד הגשמיות מגיד הזה, וא"כ גם גיד הבהמה משחתו בו כח הבהמי והתאוני שלא יפרד משם, והאוכלו ידבק בו כח התאווה, לכן נאסר להם אכילת גיד הנשה לזכרון כי צריכים להתפרד מכל תאוה ויצר ולהיות קדושים לא-להיהם:

9. כלי יקר על בראשית פרק לב פסוק לג

על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה וגו'. מצינו לרז"ל שדברים עמוקים שהשגתם קשה, נמשלו לגידין כמו שפירש"י פרשת יתרו על פסוק ותגיד לבני ישראל. (שמות יט ג) וההשגה נקראת בלשון אכילה, כמו שמצינו בד' שנכנסו לפרדס (חגיגה יד ע"ב) שעל החקירה הנסתרת מעין כל חי מביא פסוק דבש מצאת אכול דרך (משלי כה טו). ורמז במצוה זו לדורות למנוע מישראל החקירה בנסתרות כמ"ש (חגיגה יג.) אין לך עסק בנסתרות, כי יש לחוש פן יהרסו שכלם ויבואו לידי אפיקורסות, כי לא רבים יחכמו להבין כל הסודות על מתכונתם, מצד היות שכלם עובר בעמק עכור כי הבלי העולם הזה וחמדותיו מבלבלין שכל האדם. ורמז במניעת אכילת הגיד לדורות, להיות לזכרון בין עיניהם כי מנע ה' מהם פרי עץ הדעת, שלא יאכלו את שכלם דברים קשים כגידין, כי נגע בכף ירך יעקב ואם ליעקב השלם קרה מכשול זה לפי שעה כשנטה קצת מדרך השווי, מה יעשו אזובי קיר אשר רוב עסקיהם בהבלי העה"ז וחמדותיו, על כן לא יהיה להם עסק בנסתרות כ"א יחידי סגולי הדור כר"ש בן יוחאי ודוגמתו, אשר קצו ומאסו בהבלי העה"ז כיעקב, כי אם לפי שעה קרה זה ליעקב, על שנטה לבדו לכדו, ובלי ספק שאחר שקרה לו ענין התאבקות של סמאל הרגיש בחטאו וסר מן הדרך ההוא, וראה לדבר שנאמר ויבא יעקב שלם. ודרשו רז"ל (שבת לג.) שלם בתורתו, ופירוש זה דבר יקר הערך, והמשכיל ישמע ויוסיף לקח:

10. ספר חנוכת התורה - בראשית פרק לב פסוק לג

איתא במסכת סנהדרין דף נ"ט כל מצוה שנאמרה לבני נח ולא נשנית בסיני לישראל נאמרה ולא לבני נח ואנו אין לנו אלא גיד הנשה ואליבא דרבי יהודה דרבי יהודה סובר מבני יעקב נאסר גיד הנשה שהיה בן נח קודם מתן תורה עיין שם. והנה באמת צריכין לתת טעם למה נשתנה מצוה זו שלא נשנית בסיני. ולמה עשה כן הקב"ה וכפל השבע מצות כדי להורות דלזה ולזה נאמרה והוא נגד הסברא. וגיד הנשה לבד לא נשנית כדי שיהא לישראל לבד נאמרה וגם זה נגד הסברא. דהוה ליה לשנות רק גיד הנשה ויהיה מסתברא דדוקא לישראל. ולא ישנה השבע מצות ויהיה מסתברא דלזה ולזה נאמרה וכו'. ויש לומר דהנה איתא דהמלאך של כל מצוה בא לסיני בשעת מתן תורה ואמר מקבלני את. ואיתא עוד במסכת שבת דבשעת מתן תורה שלח הקב"ה כל המקטריגים לחוץ שלא יקטרגו ונתן התורה בחשאי. והנה איתא בזוהר הקדוש דסמא"ל ממונה על מצות גיד הנשה והוא הוא המלאך המקטרג. אם כן לא היה הוא בסיני בשעת קבלת התורה ולא היה יכול לומר מקבלני את לכן לא נשנית מצות גיד הנשה בסיני. והוצרך לשנות השבע מצות כדי שיהא לזה ולזה נאמרה. ולפי זה יש גם כן לומר טעם נכון בהפלוגתא במסכת חולין ריש פרק גיד הנשה אי גיד הנשה נוהג בשליל או לאו. על פי הפלוגתא במסכת סנהדרין מאימתי היצר הרע בא אם משעת יצירה או משעת לידה. ויש לומר דרבי מאיר דסבירא ליה דגיד הנשה נוהג בשליל סבירא ליה כרבי דהיצר הרע ניתן במעי אמו ושם רביע הסמא"ל הוא היצר הרע על גיד הנשה לכן אסור לנו גיד הנשה של שליל. לאפוקי רבי יהודה סבירא ליה כאנטונינוס דהיצר הרע ליכא בתינוק כשהוא במעי אמו אלא משיצא לאויר העולם משום הכי לא אסר רבי יהודה גיד הנשה של שליל. ולכן קיימא לן דהלכתא כרבי יהודה דהא גם רבי הודה אחר כך לדעת אנטונינוס כמבואר שם בגמרא: (תלמידו בברכת שמואל על התורה. דרוש שמואל. תלמידו בזרע יצחק במסכת מכות פ"ג.)